

BÖLÜM 8

TÜRKİYE ERKEKLER BASKETBOL 1.LİĞİ'NDE OYNAYAN OYUNCULARIN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE MANTIKSAL-MATEMATİKSEL, GÖRSEL- UZAMSAL VE BEDENSEL-KİNESTETİK ZEKA ALANLARININ İNCELENMESİ

Levent BAYRAM¹

GİRİŞ

Doğum öncesi dönemden itibaren gelişmeye başlayan zeka, tüm yaşamı boyunca bireyin yeteneklerini, becerilerini, kararlarını, algılarını, muhakeme ve değerlendirmelerini, ilişkilerini etkileyen, bunlarla ilgili süreçlerde hayatına yön veren ana belirleyici unsurlardandır. Karşılaştığı zorluklara çözüm üretme, bulduğu çözümleri işletme süreci de zeka ile paralellik gösterir. Böylesine etkin şekilde insan davranışlarını belirleyen zeka, doğumdan itibaren maruz kaldığı bilgi ve uyaran bombardımanının altında farklı yönlerde ve farklı düzeylerde gelişim gösterir. Zeka gelişimini etkileyen yaşantı ve eğitim unsurları aynı zamanda bireyin etkin olarak kullanmayı tercih ettiği zeka alanlarını da belirlemektedir. Çok yönlü algıyı, düşünmeyi ve hareket etmeyi gerekli kılan spor faaliyetleri, zeka gelişimi ve etkin zeka alanlarının şekillenmesinde baskın olarak rol almaya neden olan bir karakteristiğe sahiptir.

Günümüzde spor, insanları fiziksel olarak kuvvetlendirmekten çok daha fazla amacı içine alacak şekilde yapılmaktadır. Spor, planlı çalışmalar bütünlüğü olarak bireylerin hem kişilik oluşumunda hem de bireysel yeteneklerinin gelişimlerinde sağladığı katkılar nedeniyle eğitimciler tarafından önerilmekte ve gün geçtikçe önemi artmaktadır. Spor, insanın fiziksel aktivitelerle becerilerini, zihinsel ve ruhsal yapısını, sosyal davranışlarını geliştiren, bu özelliklerini belirli kurallar içerisinde yarıştırmasını sağlayan biyolojik, pedagojik ve sosyal yönleri olan bir uğraştır.⁽¹⁾

Beceri düzeyi sportif performansın üst seviyede ortaya konmasında büyük öneme sahiptir. Zihin ve onun etkinliği olan düşünme, beceri gerektiren hareketlerde

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, levent.bayram@omu.edu.tr

Oyuncunun mevkisi yönünden bakıldığında Gard ve kısa forvet pozisyonlarında oynayan basketbolcuların mantıksal-matematiksel zeka alanlarının diğer mevkilerde oynayanlardan daha fazla gelişmiş olduğu görülmektedir. Bilindiği gibi gard pozisyonu basketbol oyununda oyun kurucu olarak görev yapmaktadır. Oyuncu kurucu, öncelikle takımın oynamasını sağlamak için çaba gösterir. Oyun kurucular asist yapmak ve takımının basket bulmasını sağlamak için pozisyon üretirler ve oyunu kurmaya çalışırlar. Bu durum gard pozisyonundaki oyuncuların mantıksal-matematiksel zeka alanlarının daha gelişmiş olmasını açıklayabilir. Literatürde oyuncuların mevkilerine göre çoklu zeka durumlarını araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Atılan sayı miktarı bakımından incelenen zeka alanlarından herhangi birinde anlamlı düzeyde farklılıklar bulunamamıştır. Literatürde bu alanda yapılmış çalışmaya rastlanmamıştır.

SONUÇ

Basketbolcularda mantıksal-matematiksel zeka yaş, boy ve oynanan mevkiye göre farklılıklar göstermektedir. Görsel-uzamsal zeka yaş değişkenine göre farklılık göstermektedir. Bedensel-kinestetik zeka ise boy uzunluğuna göre farklılık göstermektedir. Alanda yapılmış yeterli çalışma bulunmaması sonuçların karşılaştırılması bakımından olumsuzluk arz etmektedir. Bu konuda yapılacak yeni çalışmalarla sonuçların yorumlanması daha kolay olacaktır.

KAYNAKÇA

1. İnal, A.N. (2009). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimi*. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.
2. Kretchmar, R.S. (1994). *Practical Philosophy of Sport*. Champaign: Human Kinetics.
3. Demirel, Ö., Alper, B., Eda, E. (2006). *Eğitimde Çoklu Zeka Kuram ve Uygulama*. Ankara. Pegem Yayıncılık.
4. Saban A. *Çoklu Zeka Teorisi Ve Eğitim*. 2. Baskı, Ankara, Nobel Yayın Evi, 2002.
5. Karakaş, F., Ermiş, E., Erilli, N.A. (2014). Polis meslek yüksekokulu öğrenci adaylarının fiziki yeterlilik parkur süresi ile çoklu zekâları ve cinsiyet arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*. 5(1), 18-26.
6. Kuru, E. (2001). Kinestetik zeka ve beden eğitimi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 21(2), 217-229.
7. Gülşen, Celal. (2015). Çoklu Zekâ Alanları Değerlendirme Ölçeği geliştirilmesi çalışması. *Journal of Human Sciences*. 12(2), 1918-1930.
8. Subaşı, S. (2014). *Çoklu Zekâ Kuramı Temelli Bir Kelime Geliştirme Programı Üzerinde Bir Durum Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mersin/Türkiye. 29.
9. Abay, S., Tertemiz, N., Gökbulut, Y. (2018). Öğretmen Adaylarının Uzamsal Yeteneklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*. 12(1), 45-62.

Sporda Psiko-Sosyal Alanlar

10. Ostojic, S.M., Mazic, S., Dikic, N., (2006). Profiling in basketball: Physical and physiological characteristics of elite basketball players. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 20:(4), 740-744.
11. Latin, R.W., Berk, K., Baechle, T., (1994). Physical and performance characteristics of NCAA division I male basketball players. *J. Strength Cond. Res.* 8:214-218.
12. Hoffman, J.R., Maresh, C.M., (2000). Physiology of basketball. In: Garrett W.E., Kirkendall D.T. (eds). *Exercise and sport sciences reviews*. Lippincot Williams & Wilkins Philadelphia p:733,1999